

Recenzió

Isaszegi János *A 21. század élettérháborúi* című könyvéről

DOI10.17047/HADTUD.2015.25.E.269

2015-ben jelent meg a Gondolat Kiadó gondozásában Isaszegi Jánosnak¹ *A 21. század élettérháborúi a földért, a vízért, az élelemért, a .....létezésért* című hiánypótló, átfogó, monografikus jellegű könyve. Egy olyan olvasmány, amely a négy évtizedet katonaként szolgáló, békemissziók és válságkezelő műveletek során három kontinens számos misszióját megjárt nyugállományú tábornok különleges alkotása.

Már a vállalkozás címe is alapos tájékozottságot, jártasságot jelez a globális és regionális biztonsági környezetről szóló kutatások bőségesen rendelkezésre álló szakirodalmának tükrében. A mű további fontos erénye, hogy a tudományos nyelvezet ellenére olvasmányos, stílusa könnyed, mondatszerkesztése gördülékeny.

A kiadó egyszerű, elegáns borítót tervezett. Az illusztrációk a nemzetközi szervezetek (ENSZ, EBESZ, NATO, EU) békefenntartó, békekikényszerítő, demokráciaépítő és válságkezelő műveleteit, valamint a Magyar Honvédség azokban való részvételét szemléltetik.

*

A tizennyolc fejezetre tagolódó monográfiát bibliográfia és dokumentumok egészítik ki. A könyv végén tematikus felsorolásban olvashatjuk a felhasznált forrásokat, valamint a szerző a válságövezetek konfliktusairól és háborúiról írt publikációinak, továbbá a vele készült videó- és rádiófelvételeknek a jegyzékét. A hivatkozó és magyarázó jegyzetapparátus segítségével értékes információt szerezhetünk a vonatkozó fejezetekben és témakörökben való elmélyüléshez.

Isaszegi János mintegy kézen fogva vezeti végig az olvasót, az *élettérháborúk* történetén. Bemutatja az átalakuló biztonságot, a többtényezős konfliktusokat, a nemzetközi szervezetek tevékenységét, sikereit és kudarcait, elemzi a világ biztonsági helyzetében történt változások okait és következményeit. A világ négy, kiemelt válságövezetére kiterjedően foglalkozik a 21. század új biztonsági kihívásaival, elemzi azok hatásait és prognosztizálható alakulását.

---

¹ Dr. ISASZEGI János ny. vezérőrnagy, PhD háborús hadműveleti szakértő. Eddigi munkássága során több mint száz magyar, orosz és angol nyelven megjelent hazai és nemzetközi előadás, cikk, tanulmány szerzője. Érdeklődési területe igen kiterjedt, hiszen egyaránt foglalkoztatja a nemzetközi műveletek vezetése-irányítása, nemzeti biztonsági és válságreakálási rendszerek kiépítése és működtetése, geofizikai hadviselés, a terrorizmus elleni tevékenység katonai kérdései, haditechnikai fejlesztés és beszerzés, költségvetés-tervezés, haderőreform, élettérháborúk elemzése, válságövezetek háborúi és konfliktusai, továbbá a békeműveletek, az Iszlám Állam és Ukrajna nehézségei. Vendégelőadó volt és kutatásokat végzett hazai és külföldi egyetemeken és intézetekben. Angolul, oroszul, ukránul és németül beszél. Számos kitüntetés (MTA Mérnökök a Békéért díj, Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje, Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje, USA Elnöki Érdemrend, Hunyadi János díj stb.) tulajdonosa.

Az 1. fejezet az élettérháborúkat tekinti át az ókortól napjainkig. Nemcsak történeti áttekintést ad, hanem a 2040-es évek közepéig terjedő prognózist is, miszerint az elkövetkező időszak várhatóan a természeti és kibernetikai hidegháború korszaka lesz. A fejezet végigvezeti az olvasót a nemzetközi szervezetek 20. századi hagyományos válságkezelő tevékenységének történésein.

A következő öt fejezet azoknak a régióknak és országoknak (Balkán, Ukrajna, Közel-Kelet, Afganisztán, Kaukázus stb.) a jellegzetességeit mutatja be, amelyekhez több évtizedes személyes gyakorlati tapasztalatok fűzik a szerzőt. A 2. fejezetben a balkáni puszkaporos hordó jelenségének értékelő elemzésével ismerkedhet meg az olvasó, ennek keretében a hárometnikumú Bosznia-Hercegovinával, továbbá Koszovóval, Macedóniával, Albániával és a Balkán kiújuló érdekütközéseivel is. Figyelemre méltó az orosz–ukrán konfliktussal, a nagyhatalmak geopolitikai törekvéseivel és érdekérvényesítésével foglalkozó 3. fejezet. Az afrikai múlt máig kísérti a volt gyarmatosító hatalmakat, hiszen ideig-óráig a szőnyeg alá söpörhetik a hátrahagyott kockázatokat (vallási, etnikai és élettérháborúk, népirtás, gyerekkatonák, kalózkodás stb.), amelyeket később csak sokkal nagyobb emberi és anyagi áldozatok árán lehet rendezni. A fejezet teret szentel az „afrikai ötök” néven elhíresült terrorszervezeteknek is (al-Shabaab, AQIM, M23, Boko Haram és a Lord Resistance Army), de legújabb kori biztonsági kihívások mellett kitér a sikeres afrikai országok (például Ghana és Benin) pozitív példáira is. A Közel-Kelet kapcsán megkerülhetetlen az arab–izraeli konfliktusok történeti hátterének, Jemen, Irak, Irán mai jellemzőinek áttekintése, valamint az Iraki és Levantei Iszlám Állam alapításának, előretörésének, vezetési és irányítási rendszerének, szervezeti felépítésének, harcoló erőinek, támogató és segítő köreinek, az iszlám és a nemzetközi közösség hozzáállásának és reagálásának értékelése. Ha Közép-Ázsia, akkor Afganisztán, ha Afganisztán, akkor több ezer éves múlt, jelen és bizonytalan jövő. A szerző az afgánok gondolkodásmódjára, az afgánok ősi szokásait rögzítő pastunvalira, a Loja Dzsirga fontosságára, az „*Afganisztán az afgánoké*” elvre irányítja rá a figyelmet. A „*nyugatiaknak pontos óráik, nekünk meg időnk van*” ez jellemző e távoli ország népére, hiszen Nagy Sándor óta sokan igyekeztek meghódítani és pacifikálni a területet. Nem maradhatott ki a sorból az ezerarcú Kaukázus sem. A földrajzi adottságok a Kaukázust gazdaggá és boldoggá tehetnék, azonban a történelem és a politika, szegénnyé és szerencsétlenné teszik. Így lehet összefoglalni a régió valóságát.

Külön fejezetet szentel a szerző a globális biztonsági környezet változásának és az olyan új kihívásoknak, mint a terrorizmus, amelynek meghatározza fogalmát, áttekinti történetét az ókortól napjainkig, bemutatja az ellene folyó harc aktuális kérdéseit, 21. századi jellemzőit és tendenciáit.

*

Isaszegi János mottója, miszerint „... *önbecsüléssel bíró katonának semmi más kívánsága nem lehet, mint a képességeinek megfelelő kihívást jelentő, alkotó munka*”, vezérfonalként húzódik végig az egyes fejezeteken. Ettől annyira emberi ez a könyv, amely a súlyos gondolatok, összefüggések komplex feltárása mellett rendkívül olvasmányos.

A szerző betekintést enged az eseményekkel, kihívásokkal és sikerekkel teli hosszú katonai pályafutásába is, nem kendőzve el a megélt kudarcokat sem. Megismerhetjük a szemléletére jelentős hatást gyakorló külföldi és hazai bajtársait, így például *Eric K. Shinseki* és *James N. Mattis* amerikai, *Egon Ramms* német

tábornokokat, a magyar *dr. Ungvár Gyula* mérnök altábornagyot, a hadtudomány kiemelkedő egyéniségét, *Haris Béla* posztumusz mérnök ezredest, a légtalmai és gépészeti berendezések szaktekintélyét is.

A könyvet a szerzővel készült magyar és angol nyelvű interjúk hozzák emberközelbe, amelyek megismertetnek bennünket a viharsarki, mezőhegyesi induló évekkel, katonai pályafutása kiemelkedő eseményeivel, a missziós szolgálat helyszíneivel és az aktív nyugdíjas évek történéseivel. A könyv végén található missziós életképek és dokumentumok segítségével betekintést kapunk a műveleti területen élő, tevékenykedő katona mindennapjaiba.

*

Isaszegi János monográfiája születése pillanatában önálló életre kelt, hiszen folyamatosan inspirálja a szerzőt, és az olvasóközönséget egyaránt. Az előbbit arra, hogy újabb régiókat, válságövezeteket, biztonsági kihívásokat elemezzen, értékeljen, mutasson be és tegye azokat széles körben elérhetővé és érthetővé mindenki számára, az utóbbit arra, hogy befogadja ezt a mély tartalmú munkát.

Isaszegi János műve rendkívül jól felhasználható a nemzetközi kapcsolatok, a nemzetközi tanulmányok és a nemzetközi biztonság- és védelempolitika szakok alap- és mesterképzésében egyaránt, valamint a doktori képzésekben is. Bízom abban, hogy a hiánypótló, nagy érdeklődésre számot tartó könyv még számos kiadást megél.

Siposné dr. Kecskeméthy Klára